

ПРОФЕСИОНАЛНО ОРИЕНТИРАНЕ

ЗА СЕДМИ КЛАС

7

КОЛЕЖ

УНИВЕРСИТЕТ

ЛИЦЕЙ

ПРОФИЛИРАНА
ПАРАЛЕЛКА

ГИМНАЗИЯ

ПРОФЕСИОНАЛНА
ГИМНАЗИЯ

ПОРТФОЛИО + CD

ИЗДАТЕЛСТВО
БИТ И ТЕХНИКА
www.bititechnika.com

Тодорка Николова
Гергана Ананиева

ПРОФЕСИОНАЛНО ОРИЕНТИРАНЕ

ЗА СЕДМИ КЛАС

ИЗДАТЕЛСТВО
 БИТ И ТЕХНИКА
Варна, 2014

Портфолиото по професионално ориентиране за седми клас отговаря на несъмнената необходимост от обоснован и съзнателен избор от страна на учениците, свързан с успешното им бъдещо обучение, съобразено с подходящ професионален избор. Продължавайки представената в портфолиата за пети и шести клас дидактическа тенденция, представеният материал е реализиран чрез системен психолого-педагогически подход, съчетаващ изпълнението на задачи, свързани със самопознание, целеполагане, развитие и самоусъвършенстване...

В заключение изразявам убеждението си, че портфолиото по професионално ориентиране за седми клас е ценен пътеводител за учениците за аргументиран, обективен и задълбочен избор, гарантиращ конкурентноспособност и успех.

От рецензията на доц. д-р В. Чавдарова

Практическата значимост на портфолиото за седми клас е безспорна. Налице са всички основания да твърдим, че предлаганият труд е атрактивен и професионален модел, който включва подготовка и квалификация на подрастващите на няколко нива: себепознание, правилен избор на професия, подготовка за избор, адаптация и кариерно развитие.

Теоретико-методологическите и процедурно – психологическите характеристики на помагалото, доказват неговата висока актуалност и значимост.

Това ни дава основание да вярваме в неговото успешно внедряване и практическо приложение в съвременната ни иновативна училищна среда.

От рецензията на Хр. Димов и Оф. Иванова

ПРОФЕСИОНАЛНО ОРИЕНТИРАНЕ за седми клас

Автори: доц. д-р инж. Тодорка Николова Николова
Гергана Валентинова Ананиева
Художник Живко Иванов Рухов
Рецензенти: доц. д-р Велислава Атанасова Чавдарова,
ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“,
Философски факултет,
катедра „Психология“
Христо Димов Христов – директор на ОУ
„Св. Патриарх Евтимий“- гр. В. Търново
Офелия Асенова Иванова – педагогически
съветник в ОУ „Св. Патриарх Евтимий“-
гр. В. Търново

Редактор инж. Валентин Ананиев
Коректор Зоряна Стоянова

Българска. Първо издание.
Формат 60х90/8.
Печ. коли 6
Издателство „Бит и техника“ООД,
Варна 9009, ул. „Кап. Райчо Николов“№101

ISBN 978-954-9412-50-5

© Тодорка Николова Николова, 2014
© Гергана Валентинова Ананиева, 2014
© Живко Иванов Рухов - художник, 2014
© Издателство „Бит и техника“ ООД,
всички права запазени, 2014

Съдържание

Въведение

1. Моят личен профил	5
2. Поемам инициативата	6
3. Образование и професионална реализация	7
4. Образование и професионална квалификация	8
5. Училище и профил	10
6. Училище и професия	12
7. Професии и трудово възнаграждение	13
8. Професии с бъдеще	14
9. Моите професионални очаквания	16
10. Родителите и изборът на професионален път	17
11. Ситуация „На кръстопът“	18
12. В търсене на решение – дискусия	17
13. Моите мечти за бъдещето	20
14. Професиографско изследване	22
Професиографско изследване – продължение	24
15. Варианти за професионален избор	26
16. Кариера и кариерно развитие	27
17. Личен план за образование и кариера	28
18. Как да избира училище	29
19. Когато нещата не вървят по план	30
20. Изборът на професия – веднъж за цял живот или...	31
21. Умея ли да общувам – чек лист	32
22. Необходими ли са правила	33
23. Първи професионален опит – проект	34
24. Кариерна борд игра	35
25. Готов ли съм да продължавам напред	36
26. Моето първо CV	37
Моята работа с портфолиото – самооценка	38
Мнения и препоръки за работата на ученика с портфолиото	39

Приложения

Речник

Въведение

Драги ученици,

Това помагало е предназначено за самостоятелна работа в клас, за партньорска работа и работа в екип, както и за домашна работа.

Работата с помагалото ще ви помогне:

- да опознаете многообразието от професии и техните важни характеристики и изисквания;
- да осъзнаете силните си страни, като откриете и изследвате своите качества и умения, постижения, заложби и интереси;
- да се научите да поставяте и постигате цели, да планирате и организирате учебната дейност;
- да тренирате важни личностни и социални компетенции – като логическо и образно мислене, комуникативност, способност за работа в екип;
- да развивате самостоятелност, активност, инициативност и увереност в собствените сили като основа за една успешна личностна и бъдеща професионална реализация.

ОРИЕНТИРАНЕ
В ПОРТФОЛИОТО

СИМВОЛИ И ЗНАЦИ

Личностно развитие

Самопознание

Професионално ориентиране

Самостоятелна работа

Партньорска работа

Работа в екип

Ресурс от CD

Пореден номер и наименование на темата

Този знак показва в каква насока са дадените задачи и упражнения.

Този знак показва как да работите – самостоятелно, с партньор или в екип.

С надебелен шрифт са изписани условията на задачите.

Този знак показва, че в компактдиска може да намерите допълнителен ресурс за изпълнение на задачата.

Таблицы и празни редове за попълване

Полезни съвети, примери, инструкции и правила за изпълнение на дейностите

Информация и препоръки за учителите, родителите и кариерните консултанти

9. Мойт

Отбележи

Избери ов

Искам профес

печеля много

права нещо, ко

имам стабилна

Най – важн

1.

2.

3.

4.

Професион

реализация. Те

повече една п

труда си.

Дискусия, С

Ролева игра

Партньорс

Очаквани р

Уважаеми учители, родители и кариерни консултанти,

Вашият ангажимент в процеса на професионално ориентиране е да създадете подходяща среда, в която младият човек ще бъде в състояние да направи съзнателен и самостоятелен избор на образование, професия и кариерен път. Това помагало е разработено с цел да ви улесни и подпомогне при изпълнение на тази отговорна задача.

Вашата роля при работата на ученика с портфолиото е:

- да осигурявате нужните условия за изпълнение на задачите за самостоятелна, партньорска и екипна работа;
- да оказвате съдействие, като отговаряте своевременно на възникнали въпроси, и да участвате в изпълнението на задачите, когато това е необходимо;
- да подпомагате процеса на самопознание, като стимулирате младия човек да разкрива своя уникален потенциал и личните си интереси и да систематизира наученото за себе си;
- да предоставяте информация за професиите и трудовия живот и да провокирате търсенето на знания за тях;
- да укрепвате увереността на младия човек в собствените му възможности, като поощрявате самостоятелността, личната инициатива и творчеството;
- да насърчавате младия човек да развива важни умения, да изгражда устойчиви навици и да прилага наученото в ежедневието;
- да осигурявате подкрепа при затруднения, да избягвате острата критика и негативните коментари.

1. Моят личен профил

Попълни своя личен профил.

Име

Училище клас

Предпочитани предмети в училище

.....

Извънкласни/ извънучилищни дейности

.....

.....

Хоби и любими занимания

.....

.....

Качества, способности и умения

.....

.....

Постижения, с които се гордея

.....

.....

Конкретни цели в момента

.....

.....

Мечти

.....

.....

Професии, към които проявявам интерес

.....

.....

Насочил/а съм се към тях, защото

.....

.....

.....

Нещата, които харесвам в тези професии

.....

.....

.....

Нещата, които не харесвам в тези професии

.....

.....

.....

Очаквани резултати:

- усъвършенстване на способностите за опознаване на себе си;
- определяне на характерни личностни черти и интегрирането им в цялостна представа за собствената личност с цел постигане на реалистичен професионален избор;
- конкретизиране на области, в които са съсредоточени професионалните предпочитания и интереси към настоящия момент;
- усъвършенстване на уменията за аргументиране.

2. Поемам инициативата

Разгледайте предложените инициативи. Съберете още идеи за дейности, които ще ви помогнат при избора на бъдеща професия.

Предложения:

1. Професиографска екскурзия. Организирайте посещение в предприятие, фирма или учреждение на територията на вашия град. По време на посещението съберете информация и впечатления за професиите, техните характеристики и работния процес.

2. Професионална консултация. Към регионалния инспекторат по образованието във всеки областен град има открит център за кариерно ориентиране на ученици. Организирайте среща с кариерен консултант от центъра и му задайте въпросите, които ви вълнуват.

3. Ден на професиите. Поканете гости – професионалисти от различни области, работодатели и представители на браншови организации, които да разкажат за пазара на труда и за изискванията на професиите. Подгответе предварително въпросите си.

Нашите идеи:

Изберете една дейност и работете в екип, за да направите план за подготовка и провеждане на мероприятиято. Потърсете съдействие за реализирането му от своите родители и учители, както и от директора на училището.

Опиши резултатите от планирането и реализацията на инициативата на твоя екип. При необходимост принтирай файла „Инициатива“.

Събитие Дата

Цели

С участието на

Описание на реализацията

Трудности при планирането и провеждането

Какво ново научих?

С какво тази задача ми беше полезна?

Инициатива е идеята за ново начинание и действието за реализацията му. Да поемеш инициативата за нещо означава да не чакаш то да се случи от само себе си или някой друг да го свърши, а да се заемеш съзнателно и целенасочено с неговото планиране и осъществяване.

За да направиш съзнателен професионален избор, ти е нужна информация – за това какво можеш и искаш, какво предлагат и изискват професиите. Различните методи за проучване дават възможност да изградиш реалистична представа за себе си и за възможните кариерни пътища пред теб.

Очаквани резултати:

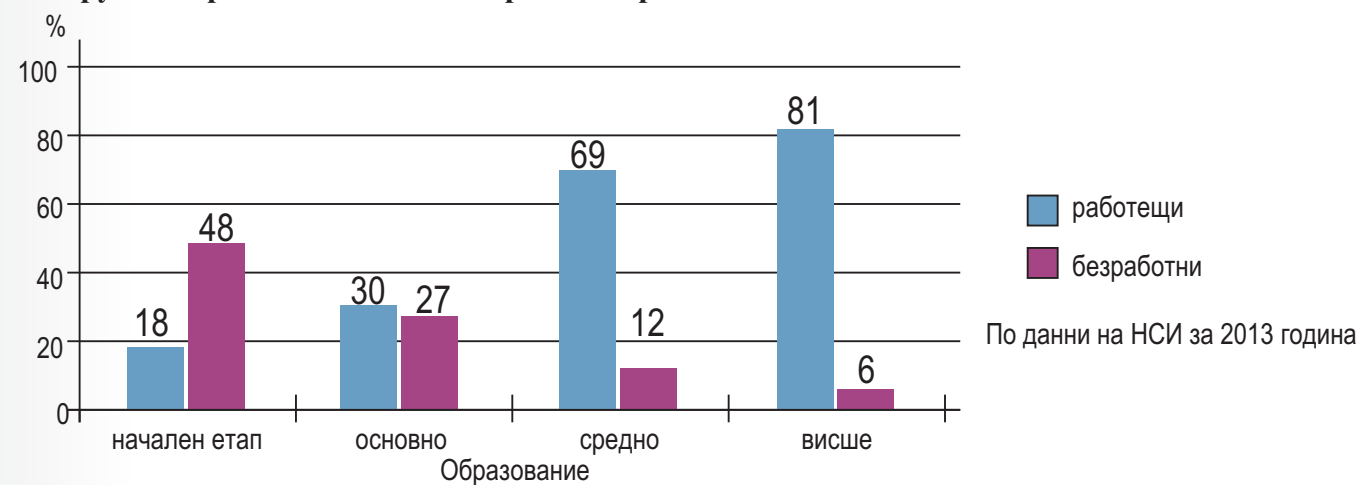
- усъвършенстване на уменията за търсене на информация за професиите;
- разпознаване на различни методи за събиране на информация;
- стимулиране на инициативността и предприемчивостта;
- заемане на активна позиция в процеса по ориентиране и укрепване на личната увереност по отношение на предстоящия избор;
- развиване на уменията за планиране и организиране.

3. Образование и професионална реализация

Разгледай графиката и отговори на въпросите след нея.

Графиката показва какъв е процентът на безработните и на хората, които имат работа, по групи според степента на завършено образование.

Отбележи със знак „✓“ верността на твърденията. Виж отговорите в приложение 4.

1. Най-много безработни има сред хората, които са ходили на училище само до 4. клас.

да ☐ не ☐

2. 69 % от хората с основно образование имат работа.

да ☐ не ☐

3. Безработните със средно образование са двойно повече от безработните с основно образование.

да ☐ не ☐

4. Човек със средно образование има по-добри шансове за работа от човек с основно образование.

да ☐ не ☐

5. На хората с висше образование им е най-трудно да си намерят работа.

да ☐ не ☐

6. По-високата степен на образование дава по-големи възможности за професионална реализация.

да ☐ не ☐

Твой приятел споделя планове си за бъдещето. Прочети текста и запиши мнението си. Какъв съвет ще му дадеш?

„Тази година завършвам основното си образование и смятам да приключа с ученето. Защо да си губя времето в училище? Знам да чета и пиша, какво повече има да се учи?“

Вместо това ще работя. Но не какво да е. Искам престижна, добре платена работа. Сигурен съм, че веднага ще намеря. Работа има много. Само трябва да поискаш и хоп... започваш. Докато съучениците ми завършат, аз вече ще съм направил кариера. Ще съм станал шеф... От образованието няма полза. Каквото трябва да зная, ще го науча от живота. А ти как мислиш?“

Очаквани резултати:

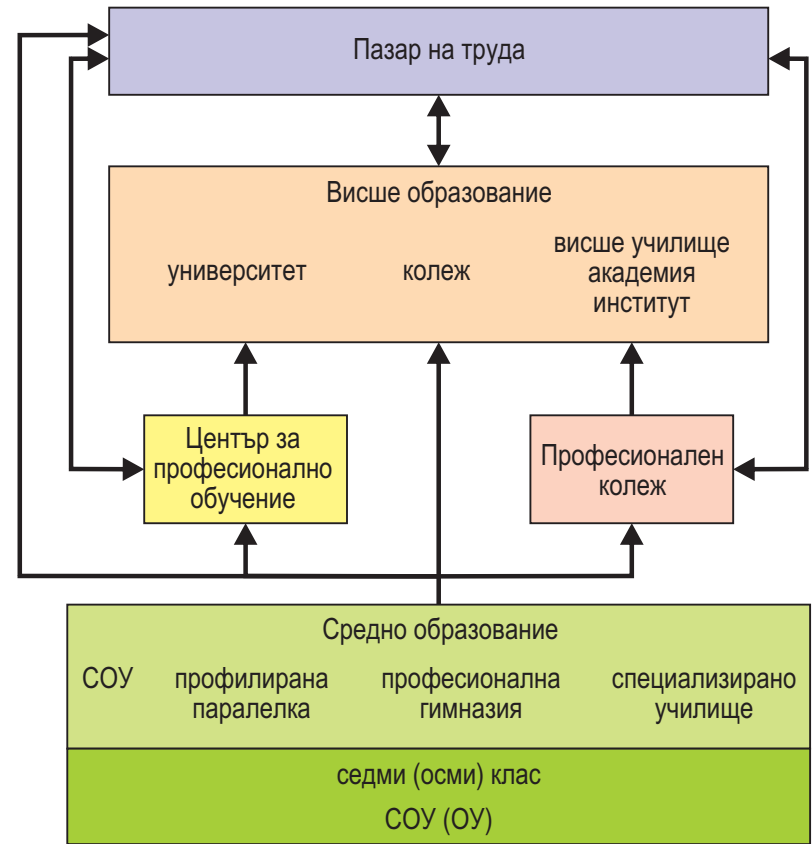
- запознаване с реални данни, отчитащи връзката образование – професионална реализация;
- осъзнаване на нуждата от получаване на образование и значението му за професионалната реализация;
- превенция на отпадането от училище;
- усъвършенстване на уменията за анализиране и аргументиране.

4. Образование и професионална квалификация

Разгледай и анализирай схемата, представяща възможностите за завършване на образование и придобиване на професионална квалификация в Република България.

Видовете училища в системата на средното образование са:

.....

След като завърши средното си образование мога придобия професионална квалификация или да повиша вече придобитата в:

.....

Видовете учебни заведения в системата на висшето образование са:

.....

Бъдещата професионална реализация зависи не само от нивото на завършено образование, но и от притежаването на професионална квалификация. Професионалната квалификация е съвкупност от специфични знания и умения, необходими за упражняване на конкретна професия. Тя показва в каква степен човек е подготвен да изпълнява съответните трудови дейности и е условие за успех в избраната професия. Квалификация по някои професии и специалности може да се придобие още в средното училище – чрез професионално обучение в професионална гимназия или професионална паралелка.

След завършване на средното образование също може да се изучава професия или да се повишава придобитата вече квалификация – в професионален колеж или в център за професионално обучение.

Има професии, за които необходимата квалификация се получава единствено във висше учебно заведение. Изборът на подходяща профилирана подготовка в профилирана гимназия или паралелка може да улесни кандидатстването и приема във висше училище.

Очаквани резултати:

- запознаване с понятието професионална квалификация и значението ѝ за професионалната реализация на личността;
- опознаване на възможностите за придобиване на професионална квалификация, училищата и видовете подготовка в степента на средното образование, както и възможните пътища за реализация след завършване на училищното образование.

Отбележи в таблицата къде може да получиш нужната за упражняването на тези професии квалификация.

В празните редове запиши четири професии, които те интересуват, и проучи къде може да се подготвиш за тях, като използваш Националния портал за кариерно ориентиране на ученици или други източници на информация.

Професия	Професионална паралелка/ гимназия	Висше учебно заведение	Професия	Професионална паралелка/ гимназия	Висше учебно заведение
агроеколог			козметик		
адвокат			лекар		
архитект			офис мениджър		
учител			помощник-треньор		
болногледач			програмист		
брокер			психолог		
екскурзовод			счетоводител		
инженер-химик			химик технолог		

В степента на средното образование учениците могат да получат както общообразователна подготовка, така и специализирана подготовка под формата на професионално или профилирано обучение и образование.

Повече за видовете подготовка и за различните училища в системата на средното образование ще научиш от следната таблица.

Къде Какво	Средно общообразователно училище (СОУ)	Профилирана гимназия	Професионална гимназия	Специализирано училище (спортно/ по изкуства и култура)
Общообразователна подготовка	да	да	да	да
Профилирана подготовка	(само) в профилирана паралелка	да	не	в областта на спорта/ изкуствата и културата
Професионално обучение	(само) в професионална паралелка	не	да	(само) в професионална паралелка
Диплома за средно образование	да	да	да	да
Свидетелство за професионална квалификация	за завършилите професионална паралелка	не	да	за завършилите професионална паралелка

Източници:

- Закон за народната просвета
- Закон за професионалното образование и обучение
- Закон за висшето образование
- Закон за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план
- Правилник за прилагане на Закона за народната просвета
- Списък на професиите за професионално образование и обучение
- Законопроект за предучилищното и училищното образование

5. Училище и профил

Открий наименованията на шестте профила, които се предлагат в профилираните гимназии и паралелки. Виж отговорите в приложение 4.

А М И Б Е С Т Х Ю У Г М Т Ф Б М Д Г Е М
 П А С З В К Т У Н Ъ Ч Т К С Ш О Н Д Л И
 П Р И Р О Д О М А Т Е М А Т И Ч Е С К И
 И С К Ж Г С В А П Л Я Х Ж И С Й Б У Т Д
 Е Ш П И Ц Й П Н Ъ Л Ъ М М В Ч Я Щ Д В У
 З Б Я З Р Г Е И П Й С А О Р У Л Ф Р Й П
 О Р Л К Л Ъ М Т М Е Ъ Н П В Ж З И К Д Ф
 Я П Г У В Ш Ф А Е Л Ш Ъ Ю Ъ Д У И У Е О
 Ю Г Р С П Ч А Р П С П О Р Т О Ж П Х Ц И
 Я М Е Т Ч Ю М Е Ч У Д Н Ж Ш Е В С Я З Г
 Д Е Р В И А Щ Н Е Г Ц И Б П З Я Н А К Ч
 Й П З А Щ И Д Е С У Д А И Н И В Й К Ж И
 Ч О Б П Н Я М Ш О С К Ш Ч Й К Я Р В Я Щ
 А Т Е Х Н О Л О Г И Ч Е Н П О В Ъ К Ю Ц
 П Ц Р Я У Ж А Н Е У И Ъ Б Й В Й М Ц Л Т
 А Ъ Ц И Б Я К С М Ф Ф К У И Ч М И У Я Ф

Запиши наименованията на шестте профила на съответните места.

Проучете в НПКОО* и открийте кои са основните профилиращи предмети за всеки профил. Предложете професии, за които знанията по тези предмети са важни. Представете работата си пред класа.

Профил
 профилиращи предмети

 професии

Профил
 профилиращи предмети

 професии

Профил
 профилиращи предмети

 професии

Профил
 профилиращи предмети

 професии

Профил
 профилиращи предмети

 професии

Профил
 профилиращи предмети

 професии

*НПКООУ – Национален портал за кариерно ориентиране на учениците > orientirane.mon.bg

Профилираните гимназии и паралелки осигуряват профилирана подготовка по определени учебни предмети. Всеки профил включва един основен и няколко допълнителни профилиращи предмета, които се изучават разширено с по-голям брой часове. Профилирането задълбочава и надгражда знанията и уменията в конкретна област – например чужд език, природоматематически науки, изкуства... То дава възможност за предуниверситетска подготовка на тези, които са решили да продължат образованието си в избраната сфера.

Успешно завършилите ученици получават диплома за средно образование. Те могат да кандидатстват във висше учебно заведение, да придобият квалификация по професия в професионален колеж или център за професионално обучение, както и да потърсят реализация на пазара на труда.

Очаквани резултати:
 - придобиване на знания за профилираната подготовка, видовете профили и основните профилиращи предмети;
 - осъществяване на връзка между знанието, получавано в училище, и определени професии;
 - опознаване на възможностите, които профилираната подготовка предоставя;
 - усъвършенстване на уменията за търсене на информация за професиите.

6. Училище и професия

Към кои професионални групи принадлежат изброените професии? Провери в Националния портал за кариерно ориентиране и срещу всяка професия запиши още две, които са включени в същата група.

Професия	Професионална група според НПКОУ*	Други професии от същата професионална група
компютърен аниматор		
посредник на трудовата борса	социални и педагогически дейности	
реставратор изпълнител		
библиотекар		
ветеринарен техник		
организатор на интернет приложения		
ресторантьор		
биотехнолог		
сътрудник за бизнес услуги		
охранител		
асистент на лекар по дентална медицина		
помощник-инструктор по фитнес		

*НПКОУ – Национален портал за кариерно ориентиране на учениците > orientirane.mon.bg

Професионалните гимназии и паралелки предлагат теоретично и практическо обучение по определени професии и специалности. Успешно завършилите ученици получават диплома за средно образование и свидетелство за квалификация по изучаваната професия. Това им дава право да кандидатстват във висше учебно заведение, да повишават квалификацията си в професионален колеж или в център за професионално обучение, както и право да упражняват съответната професия.

В Националния портал за кариерно ориентиране ще намериш информация за професиите, по които се извършва професионално образование и обучение в училище. Те са разделени в 12 професионални групи. Във всяка група може да откриеш професии, които изискват придобиването на сходни знания и умения.

Очаквани резултати:

- усвояване на знания за професионалното образование и обучение;
- запознаване с професиите от Списъка на професиите за професионално образование и обучение;
- опознаване на възможностите, които професионалната подготовка в училище предоставя;
- усъвършенстване на уменията за търсене на информация за професиите.

7. Професии и трудово възнаграждение

Кои са най-добре платените професии в България според теб? Запиши своето предположение и го провери в графиката. Тя показва основните икономически сфери на дейност и средния размер на заплатата, която работещите в тях получават.

Най-добре платените професии според мен са

По данни на НСИ
за второто тримесечие
на 2014 година

* Юридически, счетоводни, преводачески, архитектурни и инженерни дейности, както и дейности, свързани с маркетинг, реклама и дизайн, ветеринарна медицина, бизнес консултации.

** Държавни служители в министерства и общини, в системата на правосъдието, обществената сигурност, безопасност и отбрана, дипломатията, митническите и данъчните служби...

*** Фризьорски, козметични и други персонални услуги, дейности, свързани с поддръжка на дома, както и ремонт на лични и домакински вещи.

**** Туроператорски и подпомагащи офис дейности, както и услуги, свързани с охрана, разследване, обслужване на сгради и озеленяване.

Всеки работи и получава възнаграждение за труда си. Но то може да се изчислява по различен начин. Пресметни кой колко ще получи. Виж отговорите в приложение 4.

1. Иван е строителен работник. За всеки работен ден му плащат по 28 лева. Този месец Иван е работил 14 дни. Колко ще получи в края на месеца? _____ лева

2. Христо е счетоводител. Заплатата му е 563 лева на месец. Каква сума ще получи за три месеца? _____ лева

3. Петя е шивачка. За всеки изработен продукт получава по 35 стотинки. Днес е изработила 96 продукта. Какво е възнаграждението ѝ за деня? _____ лева

4. Ана е брокер на недвижими имоти. Всеки месец получава заплата от 360 лева и 5 % от сумата на всяка сключена сделка. Този месец тя е направила сделки на обща стойност 9000 лева. Какво възнаграждение ще получи в края на месеца? _____ лева

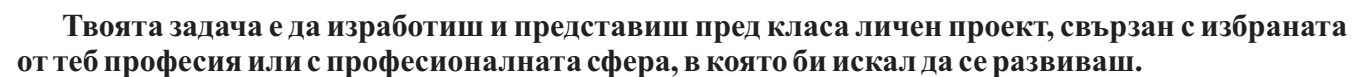
5. Митко е болногледач. Плащат му по 3 лева на час и по 4,50 лева за всеки извънреден час работа. Тази седмица той е работил 36 часа – 4 от тях извънредно. Каква сума е заработил? _____ лева

Когато човек работи, той получава парично възнаграждение за труда си. Обикновено то е основен източник на средства за съществуване. Размерът му зависи от много фактори – професионална сфера и вид на извършваните дейности, образование, квалификация, опит... Има и различни начини за изчисляване на работната заплата – според работното време, количеството изработени продукти, постигнатите резултати...

Какво възнаграждение може да очакваш за труда си? Често отговорът на този въпрос играе важна роля при избора на бъдеща професия и сфера на професионално развитие.

Очаквани резултати:

- запознаване с основните икономически сфери на дейност;
- проучване на реални данни за нивото на заплащане на труда в различните сфери на дейност;
- добиване на общи познания за факторите, влияещи върху размера на трудовото възнаграждение и различните системи за изчисляването му;
- изграждане на реалистична представа относно доходите и възможностите за възнаграждение в различните сфери на дейност като база за информиран и съзнателен професионален избор.

Бъдещият журналист пише статия по интересна тема.

Бъдещият юрист подготвя представяне на темата за правата на детето.

Бъдещият автомобилен техник изработва каталог на видовете автомобили с информация за основните им характеристики.

Бъдещият готвач представя свои авторски рецепти.

Направи описание на проекта. При необходимост принтирай файла „Проект“.

Тема на проекта:

Целта на моя проект е

Дейности по изработването му:

Начин на представяне:

Как оценяваш реализацията на своя проект?

Какви трудности срещна при подготовката и представянето?

Опитът в различни дейности ти позволява да обогатяваш своите знания и умения, да опознаваш и разширяваш интересите си. Има различни начини да натрупаш трудов опит още докато си в училище – като помагаш на свои близки, като участваш в различни проекти, ученически стажове и практики, като работиш като доброволец или сезонно срещу заплащане. Съгласно българското законодателство младежите, навършили 16 години, имат право на труд при спазване на определени изисквания за назначаване и при определени условия на труд.

Очаквани резултати:

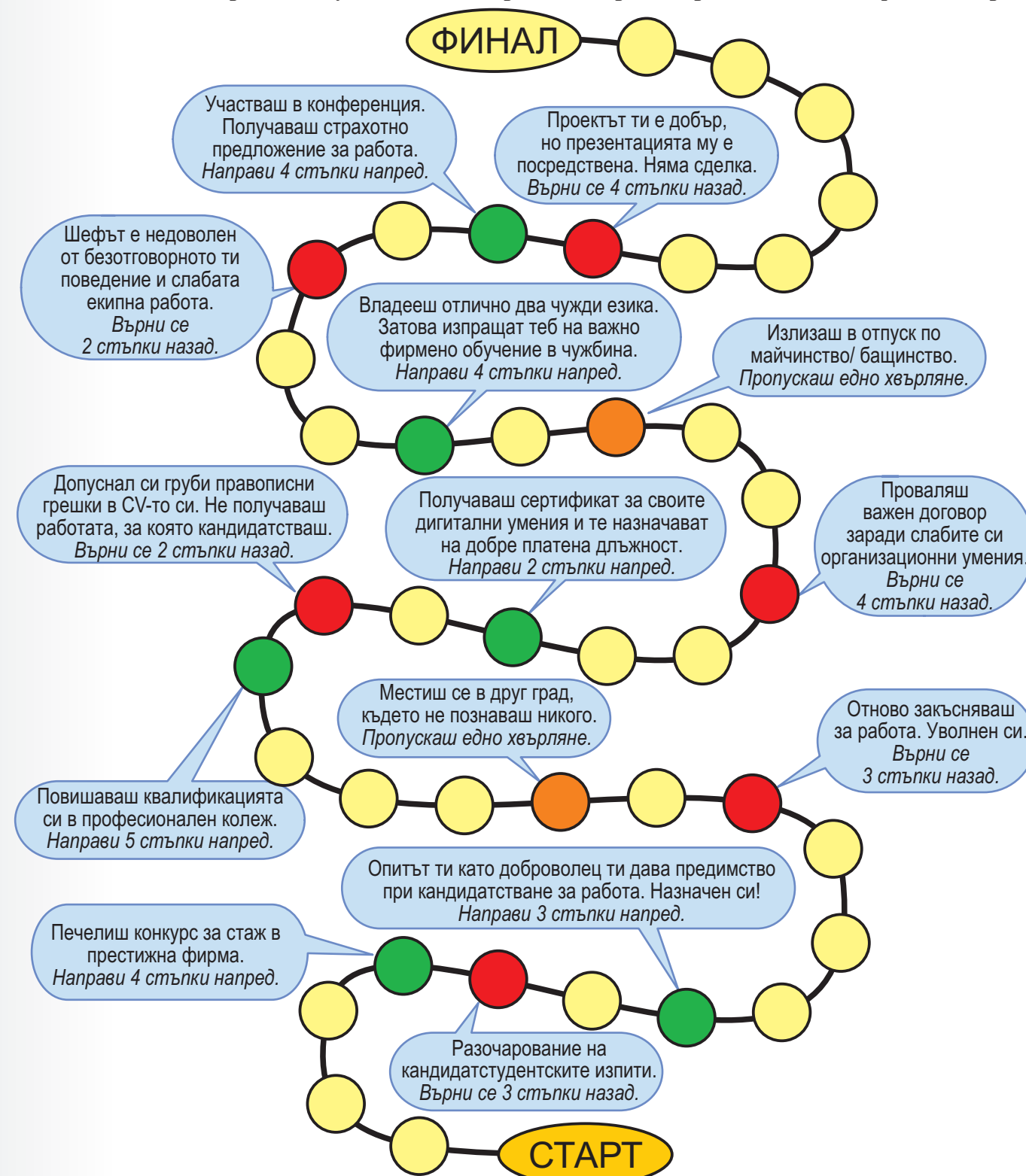
- усъвършенстване на уменията за планиране, организиране и презентация на самостоятелен проект;
- затвърждаване на връзката между знания, умения и професионална дейност;
- усъвършенстване на уменията за рефлексия и самооценка;
- стимулиране на личната инициатива, креативността и предприемчивостта.

24. Кариерна борд игра

Участници – двама. Необходими материали – едно зарче и две пионки.

Правила. Участниците се редуват да хвърлят зарчето и всеки мести пионката си по игралното поле според резултата от хвърлянето. Ако пионката попадне на позиция с условие, играчът е длъжен да го изпълни. Печели този, който пръв стигне до финала.

Ако искате да промените условията на играта, копирайте приложение 4 или файла „Игра“.

Очаквани резултати:

- формиране на представа за кариерния път, за положителното и отрицателното влияние на различни фактори върху него, както и за неизбежните промени и обрати, които го съпътстват;
- осъзнаване значението на преносимите умения за кариерното развитие независимо от избраната професионална област;
- осмисляне на кариерния успех като зависещ основно от личността, от нейната ангажираност и мотивация.

25. Готов ли съм да продължавам напред

Отбележи със знак „✓“ дали твърдението е вярно или невярно. Провери отговорите в приложение 4.

Дискутирайте твърденията, при които сте допуснали грешка.

ДА НЕ

Професионална квалификация се придобива само в професионална гимназия.		
Образованието има значение за професионалната реализация.		
Понятията длъжност и кариера означават едно и също нещо.		
Преносимите умения са приложими в различни професионални дейности.		
Развитието на технологиите променя професиите, води до появата на нови и отмирането на други.		
Единственият критерий при избор на професия е колко пари би могъл да получаваш, когато я упражняваш.		
Щом веднъж завършиш училище, никога повече няма да ти се налага да учиш.		
Да се занимаваш със собствен бизнес има своите плюсове и минуси.		
Умението да общуваш е важно само за определени професии.		
Трябва да имаш предвид какво искаш и можеш, когато избираш професия.		
Човек може да смени професията си по различни причини.		
Мога да развивам своите способности и умения.		
Има само една професия, която е подходяща за мен.		
Трябва само да избира подходяща професия и нещата ще се наредят.		
Професионалната реализация оказва влияние върху начина ни на живот.		
Най-подходящото време да реша какво ще правя е 12-и клас.		
Една професия може да е подходяща за мен дори ако приятелите ми не я харесват.		
Моите родители ме познават добре и могат да изберат професия вместо мен.		
Няма нужда да уча за една професия – всичко, което трябва да знам, ще го усвоя в процеса на работа.		
Има много начини да опознаеш професиите, преди да направиш избор.		
Държавата и обществото са длъжни да се погрижат за моята кариера.		
Удовлетворението от труда зависи от това доколко професията ти дава възможност да постигаш важни за теб неща.		
Професионалният избор трябва да е съобразен единствено с личните интереси – изискванията на професиите и пазара на труда нямат значение.		
Кариерното развитие е непрекъснат процес на усъвършенстване на знания, умения и опит.		

Очаквани резултати:
- обобщаване на знанията, добити в процеса по професионално ориентиране;
- тестване на нагласите и отношението на личността към бъдещата професионална реализация и кариерно развитие.

26. Моето първо CV

Попълни празните редове според инструкциите. При необходимост принтирай файла „CV“.

Лични данни

Име:

Адрес:

Телефон, e-mail:

Дата на раждане:

Желана професия

Образование

(Изброй образователните институции, които си посещавал досега, като започнеш от последната.)

Допълнителни обучения

(Изброй всички извънкласни и извънучилищни дейности, в които си участвал, курсове и обучения, които си преминал.)

Трудов опит

(Опиши опита си в различни трудови дейности – в училище, в помощ на родители и близки, като доброволец...)

Лични умения

(Опиши уменията си, къде и как си ги придобил.)

Чужди езици

Комуникационни умения

(работа в екип, общуване ...)

Организационни умения

(координация и управление на хора, проекти, финанси...)

Технически умения

(работа с компютърни програми, с офис и друг вид техника...)

Творчески умения

(музикални, писмени, дизайнерски...)

Други умения

(всичко друго, което умееш)

Постижения

(награди и отличия, участие в конкурси, обществени изяви, публикации...)

Интереси

(Изброй от какво се интересуваш.)

Допълнителна информация

(завършени проекти, членство в клубове и организации...)

Защо се интересувам от тази професия.

Защо смятам, че е подходяща за мен.

Наименованието CV идва от латинското Curriculum Vitae и буквално означава „история на живота“. Автобиография, резюме или CV е документ, който съдържа лични данни и в съкратен вид информация за професионалния опит, образованието и уменията на дадена личност. Това е основният документ, с който се кандидатства за работа, и представлява своеобразна лична презентация пред евентуалния работодател. По него работодателят преценява доколко кандидатът е подходящ за съответната длъжност. Добре написаното CV може да ти осигури покана за интервю – следващата важна стъпка в процеса по намиране на работа.

Очаквани резултати:

- запознаване с термина CV (автобиография, резюме);
- събиране и обобщаване на знанията за себе си и за професионалния свят;
- формиране на базови умения за съставяне на CV;
- представяне на аргументиран професионален избор.

Моята работа с портфолиото – самооценка

Една задача, с която се справих наистина добре

Една задача, която сериозно ме затрудни

Ако трябва да направя отново всички упражнения, бих се старал повече с

Три полезни неща, които научих от портфолиото

Мога да използвам наученото (в/за да/като)

Искам да науча повече за, защото

Любимата ми част от портфолиото е

Това, което изобщо не ми хареса, е

Едно нещо, което разбрах за себе си (за своя характер, интереси, мечти, учебни навици...) от работата си с портфолиото

Оценявам работата си с портфолиото така

Мнения и препоръки за работата на ученика с портфолиото

Учител:

Мнение:

Препоръки:

Родител:

Мнение:

Препоръки:

Приложение 1

Професиографско изследване

Желана професия

Типични професионални дейности:
Обичайни работни места:
Условия и режим на труд (на смени, дежурства и други):
Качества, умения и способности, важни за професията:
Учебни предмети, важни за професията:
Медицински противопоказания за изучаване и упражняване на професията: няма ☐ има ☐
Изисквания за образование и квалификация:
Подходящо средно образование: ☐ професионално специалност ☐ профилирано профил
Училища, които предлагат такова образование в моя роден град/ община:
Възможности, които професията може да предостави:
Заплащане в тази професия/ професионална сфера:

Перспективи за бъдещето на професията:
Сходни професии:
Възможности за продължаване на образованието (след завършване на 12-и клас) и развитие в тази професионална сфера:
Друга информация:

Какво в тази професия ми харесва?

.....

.....

Какво не ми харесва?

.....

.....

На кои изисквания на професията отговарям?

.....

.....

На кои не отговарям?

.....

.....

Кои мои силни страни ще ми помогнат за успешна реализация в тази професия?

.....

.....

Какви трудности мога да срещна?

.....

.....

Какво е отношението на моето семейство към избора на тази професия?

.....

.....

Какви положителни и отрицателни последици може да има този избор за мен?

.....

.....

.....

.....

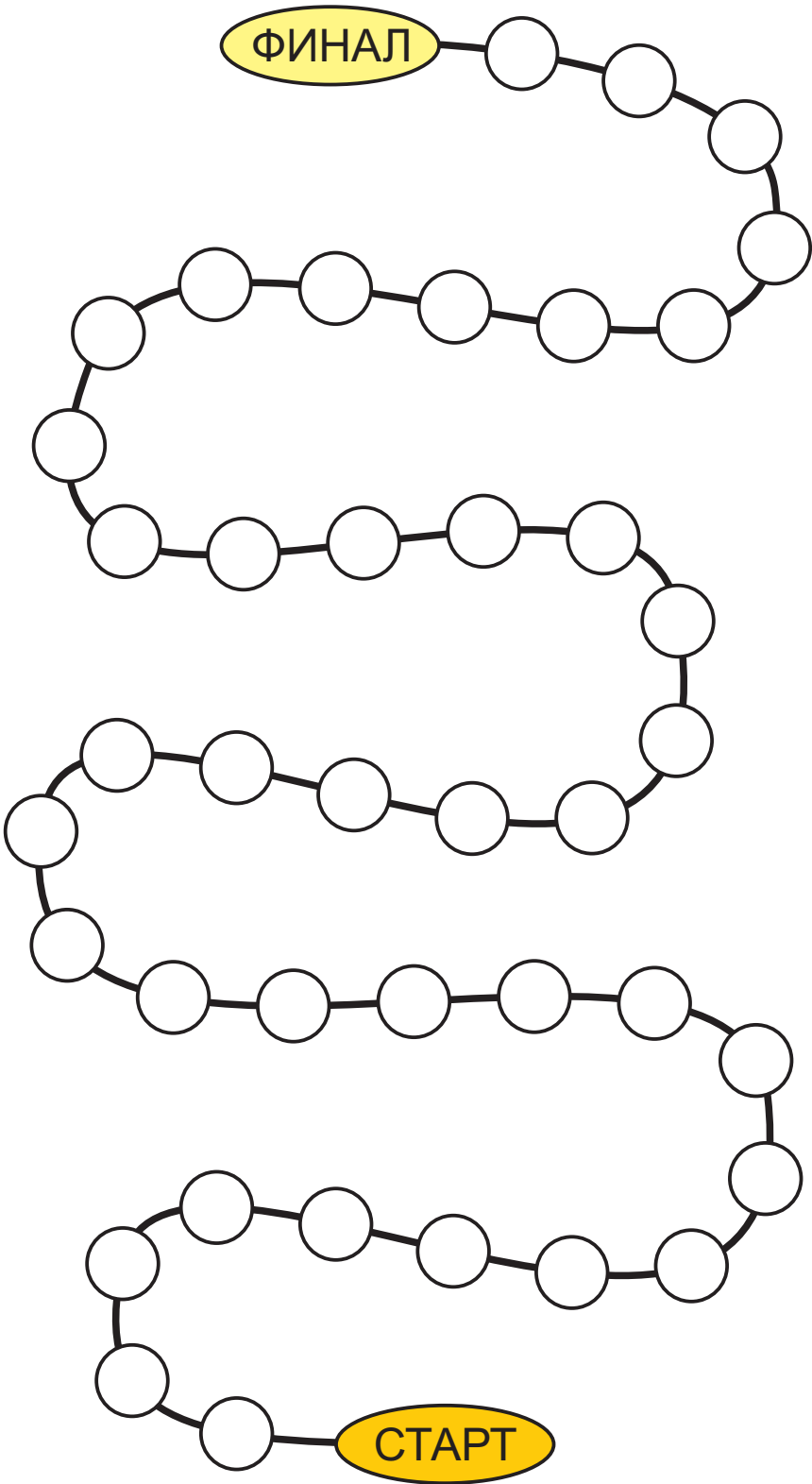
Възможности за кандидатстване след 7. клас

Описание \ Наименование на училището				
профили и профилиращи предмети/ професии и специалности				
брой ученици/ паралелки				
приемни изпити				
документи за кандидатстване				
балообразуващи предмети				
минимален бал за прием от предходна година				
изучаване на чужд език				
възможности за извънкласни дейности				
програми и проекти, в които училището участва				
партньорство с бизнеса и възможност за ученически стажове и практики				
местоположение на училището (отдалеченост, транспорт, безопасност)				
учебна база (сграда, специализирани кабинети, библиотека, спортно игрище)				
отзиви от ученици, които посещават или са завършили това училище				

Участници – двама.

Необходими материали – едно зарче и две пионки.

Правила. Участниците се редуват да хвърлят зарчето и всеки мести пионката си по игралното поле според резултата от хвърлянето. Ако пионката попадне на позиция с условие, играчът е длъжен да го изпълни. Печели този, който пръв стигне до финала.

Приложение 4

Отговори

3. Образование и професионална реализация

1 – да; 2 – не; 3 – не; 4 – да; 5 – не; 6 – да

5. Училище и профил

хуманитарен, природоматематически, изкуства, спорт, чуждоезиков, технологичен

7. Професии и трудово възнаграждение

1 – 392 лв.; 2 – 1689 лв.; 3 – 33,60 лв.; 4 – 810 лв.; 5 – 114 лв.

12. В търсене на решение – дискусия

консенсус

25. Готов ли съм за утре

	ДА	НЕ
Професионална квалификация се придобива само в професионална гимназия.		✓
Образованието има значение за професионалната реализация.	✓	
Понятията длъжност и кариера означават едно и също нещо.		✓
Преносимите умения са приложими в различни професионални дейности.	✓	
Развитието на технологиите променя професиите, води до появата на нови и отмирането на други.	✓	
Единственият критерий при избор на професия е колко пари би могъл да получаваш, когато я упражняваш.		✓
Щом веднъж завършиш училище, никога повече няма да ти се налага да учиш.		✓
Да се занимаваш със собствен бизнес има своите плюсове и минуси.	✓	
Умението да общуваш е важно само за определени професии.		✓
Трябва да имаш предвид какво искаш и можеш, когато избираш професия.	✓	
Човек може да смени професията си по различни причини.	✓	
Мога да развивам своите способности и умения.	✓	
Има само една професия, която е подходяща за мен.		✓
Трябва само да избира подходяща професия и нещата ще се наредят.		✓
Професионалната реализация оказва влияние върху начина ни на живот.	✓	
Най-подходящото време да реша какво ще правя е 12-и клас.		✓
Една професия може да е подходяща за мен дори ако приятелите ми не я харесват.	✓	
Моите родители ме познават добре и могат да изберат професия вместо мен.		✓
Няма нужда да уча за една професия – всичко, което трябва да знам, ще го усвоя в процеса на работа.		✓
Има много начини да опознаеш професиите, преди да направиш избор.	✓	
Държавата и обществото са длъжни да се погрижат за моята кариера.		✓
Удовлетворението от труда зависи от това доколко професията ти дава възможност да постигаш важни за теб неща.	✓	
Професионалният избор трябва да е съобразен единствено с личните интереси – изискванията на професиите и пазара на труда нямат значение.		✓
Кариерното развитие е непрекъснат процес на усъвършенстване на знания, умения и опит.	✓	

Речник

амбициозен – който има амбиция; упорито желание да се постигне нещо, да наложи своето; упорит; твърд; стремящ се към нещо; силно чувство за собствено достойнство и първенство.

аналог – предмет или явление, които са подобни на друг предмет или явление.

аргумент – основание, довод, доказателство, съждение, съображение.

бранш – клон от търговията, промишлеността, занаятчийството; отрасъл.

браншова организация – доброволно сдружение от лица, извършващи стопански дейности в даден бранш за защита на общите им интереси.

брокер – посредник, агент, комисионер, който взема комисиони.

диплом за завършено образование – документ, който удостоверява завършена степен на образование и дава право за продължаване на образованието в по-горна степен.

доброволец – човек, който доброволно предлага услугите си при извършването на някаква работа; някой, който по свое желание участва в дейности с цел допринасяне за добруването и подобряването на човешкото качество на живот

длъжност – служебно положение, свързано с изпълнение на определени задължения срещу парично възнаграждение; степен в положението на военни и други служители; работно място, позиция.

генетик – специалист, който се занимава с генетика – наука за наследствеността, като изучава психическите и физическите особености, наследявани от родителите.

геотермален техник – специалист, занимаващ се с геотермална енергия – топлинна енергия, идваща от вътрешността на Земята; може да се използва за отопление и горещо водоснабдяване.

график – план, разписание, разпределение по дни, часове или срокове.

дипломат – длъжностно лице, което осъществява официалните отношения на една държава, чийто представител е, с други държави.

дискусия – обсъждане на спорен или конфликтен въпрос с цел да се реши; разискване или изказване по научен въпрос.

еколог – специалист, който контролира спазването на законите за опазване на околната среда, за намаляване на вредното влияние на производствените фактори върху живота и здравето на хората; за опазване на природата.

екип – група от различни специалисти, ангажирани с изпълнение на определена съвместна дейност.

емпатия – съчувствие, способност на човека да съпреживява емоциите, чувствата и мислите на другите.

ергономия – наука, която изучава човека и неговия труд, като изследва връзката между работещите, работната среда и взаимоотношението между тях; тя е пресечна точка между физиология, социология, инженерни науки, трудова хигиена и професионална патология; ергономията е теоретичната основа на организацията на труда.

ерготерапевт – специалист по ерготерапия, който лекува психически и физически проблеми чрез различни развлекателни дейности, чрез лека работа, чрез правене, чрез действие.

заложби – вродена дарба, способност, дар, дарование, талант, предразположение, наклонност.

избор – решение след преценка на много варианти и избор на един от тях.

инициатива – идея за някакво действие, ново начинание и осъществяването му; първа крачка в която и да е работа, начинание, почин; ръководна роля в някакви дейности и съвместна работа; способност за самостоятелни действия и предприемчивост.

иновация – нововъведение; изменение в дадено явление, област, дейност.

интервю – разговор с видно лице, предназначен за публична разгласа.

интерес – външно увлечение, внимание, любопитство, влечение към нещо; изгода; полза.

кариера – път на развитие и израстване в определена професионална област.

кариерно консултиране – процес, при който специално подготвено лице (кариерен консултант) оказва съдействие за взимане на решение по въпрос, свързан с кариерата.

качество – външни и вътрешни признаци и особености, по които се отличават предметите и явленията помежду си; категория, която описва характеристиките на даден обект.

колаж – техника в изобразителното изкуство, при която различни фрагменти (текст, цветни хартии, изрезки от вестници) изграждат картинно пространство.

комуникация – акт на общуване между лица; пътища и начини за предаване на информация.

конкурентоспособен – който може да се справи не по-зле от другите или да изпъкне в условия на надпревара.

копирайтър – специалист по копирайтинг – професионално списване на разгласителни текстове за реклама, политическо лобиране и агитация; създава съдържание за уебсайтове.

ландшафтен инженер – инженер, който променя чрез озеленяване и корекции общия вид на дадена местност.

лидер – водач, който увлича, ръководи.

мениджър – лице, което организира и контролира дейността на стопанско предприятие с оглед нейната ефективност; управител.

мехатроника – наука, която изучава съвместното приложение на механиката и електрониката в техническите системи.

микробиолог – специалист по микробиология, наука, която изучава най-малките живи същества на земята – микроорганизмите.

мимика – движение на лицевите мускули в съответствие с изживяваните чувства и настроения; гримаса.

мисловна карта – креативен метод за събиране, подреждане и представяне на информация, приложим в различни дейности и ситуации; интелектуална карта.

мозъчна атака – креативен метод за събиране на идеи; брейнсторминг, мозъчна буря.

мотив – подбуда, причина, подтик за някакво действие.

навик – умение, създадено чрез упражнения и повторение; привычка; установен ред, процедура.

нанотехнология – клон от науката и техниката, посветен на разработването, производството и използването на структури, устройства и системи чрез манипулиране на наночастици; технология за контрол над вещество на микроскопично ниво, при размери по-малки от един микрометър.

новатор – човек, който внася нещо ново в дадена област.

облачни услуги – предоставяне на компютърни услуги; термин от областта на информационните технологии, означаващ споделени ресурси, софтуер и информация – като предоставяне на компютри и други устройства по мрежа (чрез Интернет).

общообразователна подготовка – съвкупност от знания и умения, придобити крез изучаване на общообразователните предмети в училище.

опит – съвкупност от практически усвоени знания и умения.

ориентиране – направляване, насочване, осведомяване, запознаване, информирание; професионално ориентиране – насочване, информирание за различни професии;

оръдие на труда – техническо приспособление или уред, с който се извършва работа.

отговорен – който е длъжен да следи за нещо; благонадежден, сигурен, почтен, на когото можеш да се довериш.

отговорност – задължение на човек да отговаря за своите действия и постъпки, за действията и постъпките на друго лице, за поверени материали, за сигурността на хора.

пазар на труда – регулирана система от икономически отношения, при която работниците/служителите търсят работа, а работодателите предлагат работа.

парамедик – лице, преминало обучение за оказване на спешна медицинска помощ.

партньор – човек, който участва заедно с друг в игра, който участва в някакви действия или дейност, съучастник, съиграч.

перспектива – бъдеще, изгледи за осъществяване на нещо в бъдеще; посока, далечина, изглед.

план – предварително обмислен ред за извършване на нещо, срок за изпълнението му.

портфолио – събрани образци (документи); набор от материали, които ученикът е подготвял като доказателство за своите знания под формата на документи.

потенциал – съвкупност от средства, необходими за реализирането на някаква цел, които са готови да влязат в действие.

превенция – предпазване, предупреждение.

предмет на труда – всичко онова, към което е насочен човешкият труд.

предприемач – човек, който се захваща с работа, която носи доходи, подема нова инициатива с цел печалба и развитие.

предприемчив – който пристъпва към реализиране на различни неща; инициативен.

презентация – представяне.

проектант – специалист по проектиране на архитектурни обекти.

професиограма – анализ на трудовата дейност и критериите, по който се извършва оценка на дейността.

професионален избор – вземане на конкретно информирано решение за упражняване на определена професия.

професионална квалификация – съвкупност от знания и умения на необходимата степен, която дава възможност за извършване на определена дейност, за упражняване на конкретна професия; изразява равнището на подготовка на работещия за изпълнение на трудовата задача.

професионално обучение – осигурява придобиването на квалификация по професия чрез усвояване на знания и умения, нужни за упражняване на конкретна професия.

професия – определена съвкупност от сходни видове трудови дейности, за изпълнението на които се изискват съответни знания и умения, придобити в резултат на обучение/учене или трудов опит.

профилирана подготовка – съвкупност от задълбочени знания и умения, придобити чрез разширено изучаване на определени профилиращи предмети.

психоаналитик – специалист, който практикува психоанализа; който освобождава душата от проблеми; който разглежда емоционалните проблеми като форма на болест.

работно място – определено пространство, където се извърва конкретна професионална дейност, например офис, цех, лаборатория.

регламентация – уреждане, организиране, наредба, устройство.

регламентиране – реждане, устройване.

CV – документ, който служи за кандидатстване за работа и съдържа лични данни и в съкратен вид информация за професионалния опит, образованието и уменията на дадена личност; автобиография, резюме.

свидетелство за професионална квалификация – документ, който удостоверява придобиването на определена степен на квалификация по професията и дава право за упражняването ѝ.

системен администратор – специалист, който поддържа и оперира с компютърна система или компютърна мрежа.

скрабъл – игра на думи, в която трябва да се измислят думи на базата на вече поставени такива.

специалност – конкретна трудова дейност в рамките на дадена професия, свързана с получаване на специфични знания и умения като част от общите, нужни за упражняване на професията.

способност – потенциална възможност като качества и характеристики на личността за постигане на високи резултати в определена област или дейност; пригодност за някаква работа.

стил – съвкупност от особености, характерни за дадено лице, за даден случай; метод на работа, на действие; способ.

стил на учене – съвкупност от особености, характерни за ученето на дадено лице.

стока – продукт на човешка дейност, предназначен за продажба.

тайм менижмънт – управление на времето.

талант – вродени или/и развити заложби на личността за реализиране на особени, високи постижения в определена област.

типичен – който е присъщ, обичаен, характерен, отличителен.

толерантност – поведение и отношение на разбиране, подкрепа, уважение спрямо различията между хората, както и спрямо хора, намиращи се в неравностойно положение.

трудова възнаграждение – парична сума, която едно лице получава срещу труда си; заплата.

търговия – действия по покупка и продажба на стоки и услуги.

уебдизайнер – човек който изработва уебстраници в интернет пространството.

умение – способност да се върши нещо, основана на знание и опит; сръчност; ловкост, умелост, похват; възможност за успех в определена задача или начинание.

универсален – всеобхватен; който може да послужи за най-различни цели, за много цели и дейности.

универсални умения – умения, необходими и полезни в различни житейски ситуации и професионални дейности; често се наричат житейски или преносими.

условия на труд – материални условия, при които се осъществява определена професионална дейност.

услуга – действие в полза или изгода на друг човек.

успех постигане на цел; прогрес, сполука, напредък, развитие; обществено признание, одобрение, прослава.

учене – процес по приемане, разбиране и запомняне на знания с цел по-късното им възпроизвеждане, интерпретиране и прилагане.

учене през целия живот – всички действия за учене, които хората предприемат в продължение на целия си живот с цел придобиване и повишаване на знанията, уменията и/или квалификацията по лични, социални и/или професионални причини.

физиотерапевт – специалист, който помага на хората да движат крайниците си нормално и да се възстановяват след операция, заболяване, инцидент.

формуляр – печатан или начертан лист.

ценност – нещо стойностно, значимо, важно.

цел – това, към което се стремиш, което трябва да осъществиш, да постигнеш.

чек лист – таблица с разписани критерии и места за отбелязване на вашите оценки; специално разработен подробен списък със задачи, които трябва задължително да бъдат изпълнени в определен ред и отбелязани като завършени в писмена форма; гаранция за качествено изпълнение на служебните задължения.

ПРОФЕСИОНАЛНО ОРИЕНТИРАНЕ

ЗА СЕДМИ КЛАС

Учебното помагало съдържа систематизиран набор от информация, задачи, упражнения и техники за подпомагане процеса на ранно професионално ориентиране, избор на следваща степен на образование и формиране на базова представа у ученика за неговата бъдеща професионална реализация. То предлага последователен подход при усвояване и изграждане на знания и умения в областта на личностното и професионално развитие с възможност за проследяване персоналния напредък на ученика.

Портфолиото помага на ученика в 7 клас: да обогати, прецизира и подреди информацията в личния си профил относно своите умения, способности и интереси; да изясни своите професионални ценности и очаквания; да съпостави своя персонален профил с това, което изисква и предлага мечтаната от него професия; да изгради визия „стъпка по стъпка“ за своето бъдещо професионално развитие от гледна точка на следващи степени на образование, необходима квалификация, трупане на професионален опит, усъвършенстване на определени способности и умения и придобиване на нови.

Успоредно с това портфолиото:

- развива у детето важни навици за рефлексия и самооценка, поставяне и постигане на цели, планиране и организиране на учебната дейност;
- стимулира самостоятелната работа, активното поведение и инициативността;
- поддържа интереса към учебната дейност и формира положително отношение към образованието и труда;
- тренира важни персонални и социални компетенции – като логическо и образно мислене, комуникативност, способност за работа в екип;
- насърчава стремежа към развитие и увереността в собствените сили като основа на една успешна личностна и професионална реализация;
- осигурява ефективен път за комуникация между учител, ученик и родител, възможност за обратна връзка и навременна корекция.

